

Kõkõbì álu ni Páulũ ní sǐ sěe Tīmōtáyō ní rĩ Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ùlũngará

Tīmōtáyō ri kẹrĩmvá, ílì kárakarà kọpi rikí ẹcì Páulũ be, ri Páulũ ẽ ìzã koó ụ'dụkọ múké Kúrísító vé rĩ ã ùlũngará sǐ. Vùdrị ni gé, Páulũ pẹ Tīmōtáyō ri muụ adrií 'bá kǎnísã vé rĩ pi ní drịkoma rú kũrụ Ẹfésō vé rĩ agá.

Páulũ sě kọkọbì 'dĩri Tīmōtáyō ní ìri ímbázú ǎní lẹti 'bá kǎnísã vé rĩ pi ní rizú Múngú ri ìnjǐzú rĩ sǐ, ǎzini 'bá ǎngũ ímbá'bá ùnjō sǐ rĩ pi vé tã sǐ. Kọkọbì rĩ ímbá lẹti ì ní rizú 'bá ùpẹzú 'bǎá drịkoma rú rĩ vé tã, ǎzini ímbá lẹti drịkoma kǎnísã vé rĩ pi ní ẹzì ngazú ngúlúmũ ǎndíǎndí rĩ pi ǎsámvú gé, kẹrĩanji rĩ pi ǎsámvú gé, 'bá ǎrǎkǎ rú rĩ pi ǎsámvú gé, ǎzini ọwụzị rĩ pi ǎsámvú gé rĩ vé tã.

¹ Ma Páulũ Kúrísító Yẹsũ vé 'bá áyúǎyũ rĩ 'i, Múngú 'bá Paápi rĩ, ǎzini Kúrísító Yẹsũ 'bá ní ẹsì 'bǎá drị ni gé rĩ, kọpi ìpẹkí ma adrií 'bá áyúǎyũ ni rú nĩ.

² Tīmōtáyō mà mvá rĩ, mi Kúrísító Yẹsũ ri ẹ'yǐpì gí rĩ, á sǐ kọkọbì 'dĩri sěe mí ní nĩ. Ẹsì múké, ẹsì Ìdríkídri, ǎzini tǎkírì 'bá Ẹtẹpì Múngú vé rĩ, ǎzini 'bávẹ Úpí Kúrísító Yẹsũ vé rĩ ã adri ìmi be.

Páulū ímbá Tīmôtéyō ri 'bá ri' 'bá tǎimbí ímbá' 'bá ũnjō sī rī pi vé tǎ sī

³ Má ní ngazú mužú Mākēdōnīyā gá rī gé, má ẹ̀zì mí ní, má kīnī, mī adri Ēfēsō gá 'dǎgá, mī uga rí 'bá ri' 'bá tǎ ũnjō vé ni ímbá' 'bá rī pi, kōpi ã kukí rí ímbángará ũnjō vé 'dī' 'bée āní.

⁴ Mī ku kōpi ã rikí sâ izaá rizú ú' 'dógú' 'dógú ẹ̀zì ãkó ni pi átá rizú āgátá íjizú ĩ āsámvú gé sī ku, āzini kōpi ã rikí ĩvé ẹ̀' 'bìpìjì ã rú ũlūú mužú ku, tǎ 'dī' 'bée ri āgátá íjì āsámvú gé sī. Āgátá 'dīri sē 'bá rī pi ẹ̀' 'yīkí Múngú ri āní ku.

⁵ Tǎ má ní mi ímbázú rī ĩri 'dínì, lē 'bá Yēsū ri ẹ̀' 'yī' 'bá gí rī pi ã lēkí ĩ lēlē. Lēngará 'dīri íngá ẹ̀sì adriípi uletere, yīkì adriípi múké, āzini ẹ̀' 'yīngará adriípi áda rú rī agá.

⁶ 'Bo 'bá ri' 'bá āngū ímbá' 'bá rī pi ã urukọ kukí tǎ 'dī' 'bée gí, kōpi nóni ri átángá ẹ̀zì ãkó ni pi átá áyu.

⁷ Kōpi lēkí 'bá rī pi ã nīkí 'yozú kínī, ĩ ri tǎimbí Mósē vé rī ímbá, 'bo kōpi nīkí tǎ ĩ ní ríí átá rī kuyé, kōpi ícókí tǎ ĩ ní átá rī vé ífifí ũlūú ku.

⁸ 'Bá nīkí rá tǎimbí rī múké, 'bá rī 'du dō tǎ ni ngaá pìrì.

⁹ 'Bá nīkí kpá rá, sēkí tǎimbí rī 'bá tǎ 'o' 'bá pìrì rī pi ã tǎ sī kuyé, sēkí tǎimbí rī 'bá tǎimbí rī ñō' 'bá, 'bá wa' 'bá ari' 'ba rú, 'bá Múngú ri nī' 'bá ku, āzini 'bá ũnjīkānyā 'o' 'bá rī pi ã tǎ sī, āzini sēkí 'bá ĩ ẹ̀tépìjì ú' 'dì' 'bá, dōku ĩ ẹ̀ndrèpìjì ú' 'dì' 'bá, āzini 'bá 'bá rī pi ú' 'dì' 'bá rī pi ã tǎ sī.

¹⁰ Sēkí tǎimbí rī 'bá ọ̀wú rú rī pi ã tǎ sī, āzini āgō ri' 'bá la' 'bá āgō sī rī pi ã tǎ sī, dōku ũkú ri' 'bá la' 'bá ũkú sī rī pi ã tǎ sī, dōku sēkí 'bá ri' 'bá 'bá

urų'bán ųzı'bán túğęřı rú rı pi ã tâ sı, 'bán ũnjó rú rı pi ã tâ sı, āzini 'bán ũnjó ılı'bán mákātā vūrā gá rı pi ã tâ sı, āzini 'bán rı'bán tâ ũnjı ųrųkọ 'o'bán ímbángará múké rı vé tâ újá'bán túngú rı pi ã tâ sı.

¹¹ Ímbángará múké 'dıri, ĩri ú'dúkọ múké má ní ũlũ rı, Múngú ĩ ní íngúngũ rı sę tâ ni má drıgé nı.

Páulũ sę ōwō'difô Múngú ní

¹² Á sę ōwō'difô 'bávé Úpı Yésũ Kúrısıtō ní, sę má ní ũkpō ęzı ívé rı ngazú nı, ndre á 'bā ęsı ívé ęzı ngazú, ĩri ní ma ĩpęzú ívé ęzı ngazú ānı.

¹³ Ándúrú á ri dō Kúrısıtō ri ideé, á ri dō ĩrivé 'bán ọcųũ ũnjı ũnjı, āzini má ęsı ā adri dō ũká ũká drāāāsıyā, Múngú 'bā ęsı ĩdrıkıdri má ní rá, ā'dıātāsıyā á ri tâ rı 'oó ęnıākō sı, āzini má ní Yésũ ri ę'yı kuyé rı sı.

¹⁴ 'Bávé Úpı Kúrısıtō Yésũ 'bā ęsı múké má ní āmbúgú, sę má ę'yı ĩri rá, āzini sę má ní lęngará.

¹⁵ Kúrısıtō Yésũ ímų vũ drıgé nōgó 'bán ũnjıkānyā be rı pi paá ĩvé ũnjıkānyā agásı. Tā ĩ ní 'yoó 'dıri tâ áda, lę 'bán céré ę ę'yıki tâ 'dıri. Mávé ũnjıkānyā aga 'bán ųrųkọ'bée vé rı rá.

¹⁶ Ma ũnjıkānyā be agaápi rá nōri, Múngú 'bā ęsı ĩdrıkıdri má ní, Kúrısıtō Yésũ ā 'bā rı ma adriı ũ'bıtā rú ívé ęsı mādā rı ā tâ i'daá 'bán ímų'bán 'i ę'yı'bán rı pi ní, āzini 'bán ímų'bán ídri 'dáni'dáni rı ĩsú'bán rı pi ní.

¹⁷ 'Bágú adriıpi mužú 'dáni'dáni, drāápi ku, ĩ ní rų'bán ni ndreé ku, adriıpi 'yęná Múngú 'i

rĩ, lē ē ñnjĩkĩ ãri ñnjĩnjĩ, āzini ē íngúkĩ ãri mužú 'dání'dání. Āmĩnā.

¹⁸ Timōtéyō má mvá rĩ, tā má ní eziĩ mí ní 'dĩri, ãri tā nēbĩ rĩ pi ní ándúró 'yoó mĩ tā sĩ rĩ, 'í 'du dō tā 'dĩri ngaá rá, ãri sē mi ẹ'dĩ 'dĩ múké Úpí ā rú sĩ, sũ āngáráwá ní ẹ'dĩ 'dĩ rĩ tĩnĩ.

¹⁹ Lē mĩ tu pá tĩtĩ mívé ẹ'yĩngára ágá, mĩ 'o tā adripi pĩri ní áyu. 'Bá urukọ gākĩ tā 'dĩri sĩ, sē kọpi kukĩ ãvé ẹ'yĩngára ĩ drígé sĩ gĩ.

²⁰ 'Bá 'dĩ'bée āsámvú gé, 'bá rĩ Āmĩnáyĩ pi Ālěkĩzándā be, á sē kọpi kú Sātánā drígé, kọpi ā nĩkĩ rĩ tā, kọpi ē idekĩ rĩ Múngú ri ku.

2

Páulũ ímbá létĩ ĩ ní Múngú ri zizú rĩ

¹ Tā drĩdrĩ má ní lēé eziĩ ĩmi ní rĩ 'dĩ, lē ĩmi zĩkĩ Múngú ri 'bá rĩ pi ní céré. ĩmi mākĩ Múngú ri, ĩmi zĩkĩ ãri, ā ko rĩ kọpi ē ĩzā, ĩmi sēkĩ ōwō'dĩfō Múngú ní.

² ĩmi zĩkĩ Múngú ri 'bāgú rĩ pi ní, āzini 'bá drĩkoma rú rĩ pi ní, 'bā adrikĩ rĩ 'bā āsámvú gé sĩ tā be kĩri, ẹsĩ be mādā 'bá Múngú vé ni pi rú, 'bā 'okĩ rĩ tā pĩri, 'bā ñnjĩkĩ rĩ Múngú ri ñnjĩnjĩ.

³ 'Bá zĩkĩ dō Múngú ri 'dĩni, ãri múké, ãri Múngú 'bā Paápi rĩ ní āyĩkō sē.

⁴ Múngú lē ā pakĩ 'bá rĩ pi céré, āzini lē kọpi ā nĩkĩ tā áda rĩ.

⁵ Múngú ri 'yẹná ālu, 'bá 'bā āsámvú ícipi Múngú be rĩ Kúrísítō Yēsũ 'i.

⁶ Yēsũ sē 'i 'dĩ drāá 'bá rĩ pi ē drĩ jezú ānĩ, Múngú ũlũ tā 'dĩri sā múké ni gé.

7 Múngú ĩpē ma 'bá áyúāyũ ní rú rií ú'dúkó múké rĩ ũlũú 'bá rĩ pi ní. Ma ri tã áda rĩ ũlũ, má úlí ũnjō ku, ma ri tã áda ẹ'yĩngará vé rĩ ũlũ 'bá adri'bá Yāhúdĩ rú ku rĩ pi ní.

8 Vũrã céré 'bá rĩ pi ní rizú ĩ úmúzú Múngú ri zizú rĩ gé, á lē 'bá adri'bá uletere rĩ pi kádō rií Múngú ri zĩ, kōpi ẽ ingakí ĩ drĩ suú ụrụ, ógúpì ẽ ẹsì ă ve ógúpì ní ku, kōpi ă gākí ăgátá ĩ ăsámvú gé sĩ ku.

9 Á lē kpá ũkú rĩ pi ă úsúkí ĩ bōngó índrépi múké ni sĩ, bōngó drĩnjá sēépi ku ni sĩ, ăzini bōngó rú'bá ọzũúpi céré ni sĩ. Lē ũkú rĩ pi ă sēkí ĩ drĩ'bí tíi ku, dōku kōpi ă 'yĩkí ngá ĩ ní údé dábũ sĩ ni pi ĩ rú'bá gá ku, dōku kōpi ă 'yĩkí mǎyākā ógú'bá ógúọgú ăjē be ămbúgú ĩ ní zĩ pǎlĩ rĩ pi* ku, dōku kōpi ă sukí bōngó ĩ ní jeé ăjē be ămbúgú ni ku.

10 Ũkú 'yo'bá kínĩ ĩ ĩnjĩkí Múngú ri rá rĩ pi, lē kōpi ă 'okí tã índrépi múké ni 'bá rĩ pi ẹndrẹtì gé.

11 ĩ dō ri 'bá rĩ pi ímbá, lē ũkú rĩ pi ă újĩkí kírì, kōpi ẽ ĩnjĩkí 'bá ăngũ ímbá'bá rĩ pi ĩnjĩjĩ.

12 Má ă'yĩ ku ũkú rĩ pi ní ăgō rĩ pi ímbázú, dōku ũkú rĩ pi ní átázú ũkpō sĩ ăgō rĩ pi drĩgé, lē kōpi ă újĩkí kírì, ă 'bākí bĩ tã rĩ yizú.

13 Ă'diātāsīyā Múngú gbi Ădámă† ri drĩdrĩ,

* 2:9 2:9 Mǎyākā ógú'bá ógúọgú ăjē be ămbúgú ĩ ní zĩ pǎlĩ rĩ pi: Pǎlĩ índré sũ íră ógúpì ógúọgú ũnyĩ be ăjē be ămbúgú rĩ tĩjĩ. Títíríkó ri kōpi údé nĩ ívé kókó'bō agá. † 2:13 2:13 Ădámă: Ădámă ri 'bá Múngú ní í'dó gbiú drĩdrĩ rĩ. ĩri ẹtẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. ĩrivé ũkú Évā ri ẹndrẹpi 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'Í lă Í'dóngará 1-5.

vúdrĩ ni gé, ĩri ní Évã‡ ri gbizú.

14 'Bá Sātánã ní mị ni ù'bãá rĩ adri Ādámã 'i kuyé, 'bá rĩ Évã 'i, ĩ ní mị ni ù'bãá rĩ sĩ, sē 'de ũnjĩkãnyã agá.

15 Ūkú rĩ pi dō ẹ'yĩngará be, lēngará be, tã be uletere, āzini kôpi dō ri tã 'o múké, ĩ kôpi pa kôpi ní anji tị rĩ sĩ. §

3

'Bá drĩkoma rú kãnisã vé rĩ pi

1 Ádarú 'bá rĩ 'bã dō ẹsị lēzú adrizú drĩkoma rú kãnisã agá, 'bá 'dĩri lē ẹzị múké ni ngaá.

2 'Bá lēepi adriipi drĩkoma* rú rĩ, lē ã 'o tã pịrị, ã je 'yẹná ũkú ãlu, 'a ni ã ve tã sĩ mbēlēnǎ ku, lē ã ütē 'i ütētē, ã adri 'bá ĩ ní ĩnjĩ ĩnjĩ ni, lē ẹ'yị ũmú rĩ pi ívé āngá ẹsị be céré, ã adri 'bá āngū ímbápi ni,

3 lē ã mvụ íwá ĩmērēzú ku, ã adri gbórókó rú ku, ã adri ẹsị be mǎdǎ, ã adri ũmbá rú ku, āzini ã 'bã ẹsị āmbúgú mǔfēngǎ drĩgé ku.

4 Lē ã mba ívé 'bá 'bētị āsámvú gé rĩ pi ã tã múké, lē anjinǎ ĩrivé rĩ pi ẹ ĩnjĩkí ĩri ĩnjĩnjĩ, āzini ã 'dụkí ĩrivé tã ngaá.

‡ 2:13 2:13 Évã: Évã ri ũkú Múngú ní 'dó gbií drĩdrĩ rĩ. ĩri ẹndrẹpi 'bá vū drĩgé rĩ pi vé ni céré. 'Í lǎ 'Ídóngará 1-5. § 2:15 2:15 ĩ kôpi pa kôpi ní anji tị rĩ sĩ: Ífífí ni na, ãlu ri, Múngú ri ũkú rĩ pi ẹ ĩzǎ ko anji tịngará sĩ, ĩrĩ rĩ, Múngú ri ũkú rĩ pi pa Yēsũ vé tịngará sĩ, na rĩ, Múngú ri ũkú adri 'bá múké ẹndrẹpi rú rĩ pi pa.

* 3:2 3:2 Drĩkoma: 'Bá ĩ ní zị drĩkoma 'dĩri, ĩri bįsọp.

5 'Bá rĩ ícò dõ 'bá ívé 'bêtĩ ãsámví gé rĩ pi ã tã mbaá ku, ĩri ícò 'bá kãníšã vé rĩ pi ã tã mba ngóni?

6 'Bá ĩ ní 'bãá drĩkoma rú rĩ, lē ã adri 'bá Yésũ ri ẽ'yĩĩpi ú'dí rú ni ku, ã'diãtãsiyã ĩri 'i íngúngũ, ĩ ímũ ĩrivé tã lì sũ ĩ ní ãdróko† vé tã lì rĩ tĩni.

7 Lē 'bá Múngú ri nĩ 'bá ku rĩ pi ẽ ĩnjĩkĩ ĩri ĩnjĩnjĩ ĩrivé tã 'oó múké rĩ sĩ, 'bá rĩ pi ẽ ẽdĩkĩ rĩ rú ni tã ũnjĩ sĩ ku, ã ã'yĩ rĩ bãákú ãdróko ní pĩĩ rĩ gé ku.

8 Dĩkõnĩ rĩ pi, lē ẽ ĩnjĩkĩ kõpi ĩnjĩnjĩ, lē tã kõpi ní átá rĩ ã adri tã pĩri, kõpi ã rikĩ íwã mvuú ĩmèrèzú ku, lē kõpi ã 'bãkĩ ẽsĩ ãmbúgú mũfengã drĩgé ku.

9 Lē kõpi ã 'dukĩ tã ẽ'yĩngará vé rĩ 'bãá ĩ ẽsĩ agá tĩtĩ, lē kõpivé yĩkĩ ã adri pĩri.

10 Drĩdrĩ ni, lē ã ũ'bĩkĩ kõpi ũgbále, ĩsúkĩ dõ tã ãzi kõpi rú 'bá gá ũnjĩ kuyé, kúru ã 'bãkĩ kõpi ẽzĩ ngaá dĩkõnĩ rú.

11 Lē ẽ ĩnjĩkĩ kõpivé ũkú ĩnjĩnjĩ, lē ũkú kõpivé rĩ ã 'yokĩ 'bá ku, kõpi ã mvukĩ íwã ku, kõpi ã 'bãkĩ ẽsĩ tã 'ozú pĩri.

12 'Bá dĩkõnĩ rú rĩ, lē ã je ũkú ãlu, ã mba ívé anjiná rĩ pi ã tã múké, ãzini ã mba ívé 'bá 'bêtĩ ãsámví gé rĩ pi ã tã múké.

13 Dĩkõnĩ ẽzĩ nga 'bá múké rĩ pi, 'bá rĩ pi kõpi ĩnjĩ rá, kõpi ní Kúrísitõ Yésũ ri ẽ'yĩĩ gĩ rĩ sĩ.

14 Má ũsũ, á lē kõdõ muú mi ndreé ú'díkĩrĩnã nõgó, 'bo á sĩ kõkõbĩ 'dĩri sēé mí ní mi ímbázú ãní,

† 3:6 3:6 ãdróko: ãdróko vé rú Sātánã 'i, ĩri ãmbúgú índrĩ ũnjĩ rĩ pi drĩgé, gã tã Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dãlé. Múngú ídrõ ãdróko ri índrĩ ũnjĩ rĩ pi be 'bũ gé 'dãásĩ nĩ. 'Í lã l'dangará 12:7-9.

15 ã'diātāsīyã á ca dō mbēlēñá kuyé, lē mī nī múké 'yozú kīnī, lē anji Múngú vé rī pi ã adrikí tã be pīrī. Kānīsã Múngú ídri rú rī vé rī tu pá ũkpó ũkpó, ĩri tã áda rī ũlū 'bá rī pi ní.

16 Ádarú tã āmbúgú āmbúgú Múngú ní ũzǔú kuú mūdūmūdū rú rī, ĩri 'dīni, Kúrísítō ri tīkí ĩri ĩfūú 'bá áda rú, Índrí Uleterē rī i'da kīnī, ĩri 'bá pīrī. Mālāyíkã rī pi ndrekí ĩri rá, 'bá rī pi ũlūkí ĩrivé tã mužú āngū rī pi agásī céré, 'bá rī pi ẽ'yīkí ĩrivé tã vū drīgé sī céré, Múngú 'dụ ĩri mužú 'bũ gé gí.

4

Páulū ímbá Tīmōtáyō ri 'bá āngū ímbá'bá ũnjō sī rī pi vé tã sī

1 Índrí Uleterē rī lū uleterē kīnī, úmvúlésī 'bá urukō ímú ĩvé ẽ'yīngará ku rá, kōpi índrí ũnjí* mī ũ'bã'bée rī pi vé tã 'dụ nga áyu, āzini kōpi tã índrí ũnjí rī pi ní ímbá rī 'dụ nga áyu.

2 Tã 'bá 'dĩ'bée ní ímbá rī pi, kōpi ri tã ũnjō vé ni ímbá, kōpivé yīkí ábá gí.

3 Kōpi ri 'bá rī pi uga kīnī, kōpi ã jekí ũkú ku, āzini kōpi ã nyakí ānyāngã urukō'bée ku. 'Bo Múngú gbi ānyāngã 'dĩ'bée nī, 'bá Múngú

* 4:1 4:1 Índrí ũnjí rī pi: Índrí ũnjí rī pi ándúru mālāyíkã Múngú vé ni 'bũ gé 'dãá, kōpi ñókí tãimbj Múngú vé rī, Sātánã ri kōpivé āmbúgú. Múngú ídró kōpi 'bũ gé 'dãásī vūgá nōó, kōpi gōkí ufuú índrí ũnjí, kōpi ri 'bá rī pi ní ĩzāngã sē vū drīgé nōgó. 'Í lã I'dangará 12:7-9.

ri ẹ'yí'bólá gí, àzini ìrivé tã áda rĩ nĩ'bólá rá rĩ pi, ã nyakí ànyàngã 'dĩ'bée, ã sėkí òwõ'dífô ìri ní.

⁴ Ì'diātāsīyā ngá Múngú ní gbií rĩ pi àrėvú céré múké, lě 'bólá àzi ã gã ku, lě 'bólá rĩ ẹ'yí' ànyàngã rĩ nyaá, ã sė òwõ'dífô.

⁵ Ì'diātāsīyā ú'dúkó Múngú ní átá rĩ, àzini zìngará ì ní zì rĩ sė ànyàngã rĩ ícá uletere gí.

Àtí'bólá múké Kúrísítô Yėsũ vé rĩ

⁶ Mí ímbá dõ tã 'dĩ'bée 'bólá Yėsũ ã pámvú ùbĩ'bólá rĩ pi ní rá, mi ímú adri àtí'bólá múké Kúrísítô Yėsũ vé ni, mi adri ùkpó ùkpó mívé ẹ'yìngará agá, tã áda mí ní ẹ'yí, mí ní rií 'dujú ngaá 'dĩri, ìri sė mi 'bólá rĩ pi ímbá mužú àní múké.

⁷ Lě mí fi átángá ẹzì àkó 'bólá rĩ pi ní rií átá rĩ átá ìndĩ ku, àzini lě mí fi ú'dógú'dógú ùnjí ùkú àká rĩ pi ní rií átá rĩ átá ìndĩ ku, lě mí ímbá mi adrií 'bólá Múngú vé ni.

⁸ Mí ímbá dõ mí rù'bólá adrizú ùkpó ùkpó, ìri múké, 'bo agaápi rá rĩ, lě mí ímbá mi tã múké ni 'oó, ã sė rí Múngú ní àyìkõ, ìri í'dó mí ìzã ko mí ní adringará gá vũ drìgė nǒgó, àzini mi kpá úmvúlėsĩ ídri 'dáni'dáni rĩ ìsù rá, Múngú ní ẹzì rĩ tìjì.

⁹ Tã 'dĩri tã áda, lě 'bólá rĩ pi céré ã ã'yìkí tã 'dĩri.

¹⁰ Tã 'dĩri sė 'bólá ù'bìkí ẹzì ngaá ùkpõ sĩ, sė 'bólá 'bākí ẹsì Múngú adriípi ídri rú 'bólá rĩ pi Paápi rĩ drìgė, agaápi rá rĩ, ìri 'bólá 'i ẹ'yí'bólá gí rĩ pi pa.

¹¹ Mí ímbá tã 'dĩ'bée 'bólá rĩ pi ní, 'í sė tãìmbì, lě kòpi ã 'duki tã rĩ ngaंगा.

¹² Lě mí sė 'bólá àzi ã ọwụ mi ku, ã'diātāsīyā mi drĩ kẹrìmvá. Lě mí átá tã áda 'bólá rĩ pi ní, mívé

adringará ã adri múké, mî lē 'bá rī pi lēlē, lē mî ẹ'yī Yēsū ri ẹsị be céré, lē mî adri ule, 'bá ẹ'yī 'bá gí rī pi ã 'dukí rí tã rī ngaá sụ mí ní ngaá rī tịni.

¹³ Lē mî lã búkū Múngú vé rī 'bá rī pi ní, mî sē tị Múngú vé rī, ãzini mî ímbá 'bá rī pi cĩngbá má ní cangará gá.

¹⁴ Fěfě Índrì Uletere rī ní sē mí ní ẹzị Múngú vé rī ngazú, nẹbị rī pi ní tã ni 'yoó sã drĩkoma rī pi ní drị tịzú mí drĩgé rī gé 'dãri, lē mî gã ku.

¹⁵ Lē mî 'bã ẹsị tã 'dĩri ụnịzú, mî sē mî rụ 'bá céré tã 'dĩri 'dụzú ngazú, 'bá rī pi ã ndrekí rí 'yozú kínì ẹzị mívé rī ri mụ múké.

¹⁶ Tã mí ní rií ngaá rī agá, ãzini tã mí ní rií ímbá rī agá, lē mî ùtē mi ùtētē. 'Í 'dụ dō tã rī ngaá sụ 'dĩri tịni, mi pangará ịsụ rá, ãzini 'bá mi yì 'bá rī pi kpá pangará ịsụ rá.

5

Páũlũ ímbá Tĩmōtéyō ri lẹtị 'bá rī pi ã tã mbazú rī ã tã sī

¹ Lē mî ịrịnã 'bá ảmbúgú mi agaápi ılı sī rá rī ụ'dúkọ ũkpó ũkpó ni sī ku, lē mî átá átángá rī ịri ní ịnjingára be, sụ mí ní rií átá mí ẹtẹpị ní rī tịni. Lē mî átá kẹriani rī pi ní átángá rī sụ mí ní rií átá mí ẹdrípị ní rī tịni.

² Lē mî átá ũkú ambugu rī pi ní átángá rī ịnjingára be, sụ mí ní rií átá mí ẹndrẹpị ní rī tịni, lē mî átá anji ũkú rī pi ní átángá rī ẹsị ule sī, sụ mí ní rií átá mí ọmvúpị ní rī tịni.

³ Lē mî mba ọwụzị ị ní kuú lịkịcọ rú rī pi ã tã múké.

4 'Bo ɔwúzı̄ rı̄ dō anji be, dōku ĩrivé anjiná rı̄ pi vé anji dō anigé, lē anjiná rı̄ pi ã ũñkí tã Múngú vé rı̄ 'duú ngaá, kōpi ã mbakí ĩ étépı̄ı̄, āzini ĩ éndrėpı̄ı̄ ã tã múké, āzini kōpi ã mbakí ĩ é'bı̄pı̄ı̄, āzini ĩ ĩdrėpı̄ı̄ ã tã múké, kōpi 'okı̄ dō 'dını, ĩri sē Múngú ri adri ānı̄ āyıkō sı̄.

5 'Bo ɔwúzı̄ adriı̄pi líkıcó rú, 'bá ākó rı̄, ĩri ęsı̄ 'bã céré Múngú drı̄gė. ĩri Múngú ri zı̄ ũtúná pi ĩnı̄ná be, Múngú ã ko rı̄ 'ı̄ ĩzã bēnı̄.

6 'Bo ɔwúzı̄ riı̄pi āyıkō nyōókú nōri vé rı̄ ã tã ũsũı̄pi áyu rı̄, ã adri dō ı̄dri rú drãāāsı̄yã, agálėsı̄ ĩrivé ı̄ndrı̄ drã gı̄.

7 Mı̄ ímbá tã 'dı̄ri 'bá kãnısã vé rı̄ pi ní, 'bá āzi ã 'yo rı̄, kōpi 'okı̄ tã ũnjı̄ 'dını ku.

8 'Bá rı̄ sē dō ngá ívé márıté rı̄ pi ní ku, agaápi rá rı̄, sē dō ngá ívé 'bá 'bětı̄ āsámvú gé rı̄ pi ní ku, 'bá 'dı̄ri gã ę'yı̄ngará vé tã sı̄, tã ũnjı̄ ĩri ní 'oó rı̄ ndē 'bá ę'yı̄ı̄pi kuyé rı̄ vé rı̄ rá.

9 ɔwúzı̄ rı̄ vé ılı̄ ca dō pũkú ázı̄yá kuyé, ã sı̄kí ĩrivé rú búkũ ĩ ní rizú ɔwuzı̄ rı̄ pi ã rú sızú rı̄ agá ku, ɔwúzı̄ ĩ ní sı̄ı̄ rı̄, lē ã adri ũkú ándúru ívé ágó ĩnjı̄ı̄pi ĩnjını̄ı̄ ni,

10 ã adri ũkú 'bá rı̄ pi ní nı̄ı̄ rá 'yozú kını̄, ĩri tã 'o múké ni, ũkú ívé anjiná úcépi mbaápi múké ni, ũkú ũmú ę'yı̄pi ni, ũkú riı̄pi ęzı̄ ngaápi 'bá ę'yı̄' 'bá gı̄ rı̄ pi ní ęsı̄ be mādã ni, ũkú riı̄pi 'bá tã ní ı̄sú rı̄ pi ē ĩzã koópi ni, ũkú riı̄pi ívé ęsı̄ 'bãápi céré tã múké 'ozú ni.

11 ɔwuzı̄ drı̄ adri' 'bá ızóná rú rı̄ pi, ã sı̄kí kōpi ã rú búkũ ɔwuzı̄ rı̄ pi ã rú sızú rı̄ agá ku, ã'dı̄atāsı̄yã ębı̄rı̄ rú' 'bá nōri vé rı̄ drı̄ kōpi rú' 'bá

gá ũgôgô, ĩri sê kôpi ẽzĩ Kúrísítô vé rĩ ã ngangará ku rá, kôpi észĩ 'bã ágô jezú.

12 Kôpi 'okí dō sũ 'dĩri tĩnĩ, ĩ kôpivé tã lì ũnjĩ, ã'diātāsīyã kôpi ñókĩ ũyô* ĩ ní sōó drĩdrĩ 'dãri gĩ.

13 Sĩkĩ dō kôpi ã rú gĩ, ĩri sê kôpi adri ũvú rú, ri ęcĩ ngalanji jó rĩ pi tĩ gé sĩ, ri ãngũ 'yo be mužú, ãzini kôpi fi 'bá rĩ pi vé tã agá, kôpi tã ĩ ní kōdō ícō átá ku ni pi átá mužú.

14 Á lē 'yoó ọwuzi izonjá rú rĩ pi ní, lē kôpi ã jekĩ ágô, kôpi ã tĩkĩ rĩ anji, kôpi ã mbakĩ rĩ ĩvé 'bětĩ ã tã, ãrĩ'bagú rĩ ã ọwụ rĩ ãngũ ku.

15 Ọwuzi rĩ pi ã ọrukọ kukĩ gārã gá gĩ, kôpi nóni ri Sātánã vé tã 'dụ nga áyu.

16 Ũkú Yésũ ri ẹ'yĩpi gĩ rĩ vé 'bětĩ ãsámvú gé 'dãá, 'bá ọwuzi rú ni pi dō anigé, lē ũkú rĩ ã sê ọwuzi rĩ pi ní ngá kôpi ẽ ĩzã kozú, ã ku ọgụ rizú kôpi ẽ ĩzã kozú rĩ kú kãnisã drĩgé ku, kãnisã ã ko rĩ ọwuzi líkicọ rú, 'bá ãkó rĩ pi ẽ ĩzã.

17 Lē ã ũfěkĩ drĩkoma kãnisã vé rĩ pi múké múké, agaápi rá rĩ, lē ã ũfěkĩ 'bá ri'bán Múngú vé tĩ sē'bán rĩ pi, ãzini 'bá ri'bán ãngũ ímbá'bán rĩ pi.

18 ã'diātāsīyã Búkũ Múngú vé rĩ kĩnĩ, “Tĩ mēenĩgọ riipi ãnyãngã ã fĩ coopi rĩ, lē mĩ úmbé tĩ ni cí ku,” ãzini “Bá ẽzĩ ngaápi rĩ, lē ã ũfěkĩ ĩri ũfěfě.”

19 'Bá ãzi tō dō 'bá drĩkoma rú kãnisã vé ni, lē mĩ yĩ 'bá ĩri tōopi rĩ vé tã ku, 'bá ĩrĩ dōku 'bá na ẹtĩkĩ dō ĩrivé tã nĩ ká.

* 5:12 5:12 Ũyô: Ũyô 'dĩri, kôpi kĩnĩ ĩ gōkĩ ágó jeé ku, ĩ ẽzĩ nga Kúrísítô ní. 5:18 5:18 Dětōrōnómě 25:4 5:18 5:18 Lúkã 10:7

20 'Bá ùnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi, lã ã 'yokí kôpivé tã kôpi útúzá ãní 'bá kãnízá vé rĩ pi ëndrẹti gé, ã sê rí 'bá ụrụkọ ní ụrĩ, kôpi ã 'okí rí ùnjĩkãnyã ku.

21 Múngú ëndrẹti gé, ãzini Kúrísítô Yésũ ëndrẹti gé, ãzini mālāyíkã ĩ ní ùpěé rĩ pi ëndrẹti gé, á lã mi ímbá, lã mĩ 'du tã rĩ ngaá sũ 'dĩri tịni, lã mĩ ri 'bá ụrụkọ'bée lée 'bá ụrụkọ'bée nděé ku, lã mĩ lã 'bá rĩ pi céré.

22 Mí ndre dō 'bá ãzi kãnízá agá 'dĩgé, 'í lã dō ã adri drĩkoma rú, ã tịkí drị drị ni gé mbělẹnǎ ku, mĩ fi rí 'bá 'dĩri vé ùnjĩkãnyã agá ku, lã mĩ adri uletere Múngú ëndrẹti gé.

23 Mĩ ri 'yéǎ yĩ mvu áyu ku, lã mĩ mvu vinyô kínikiniǎ ĩndĩ, ã'diātāsīyã mĩ 'a ní rií ásósō rĩ sī, ãzini mí ní nĩjĩ rií adrií ãzó rú rĩ sī.

24 'Bá ụrụkọ vé ùnjĩkãnyã i'da 'i kú ãmvé, ĩri sē ĩ tã lị ãní kôpi drĩgé rá. 'Bo 'bá ụrụkọ vé ùnjĩkãnyã nĩkí áamá ku, ĩ ímụ nĩ áamá vúlé vúlé rú.

25 ĩri kpá adri sũ 'dĩri tịni, tã múké 'bá ụrụkọ ní 'oó rĩ, ĩri índré uletere, ãzini tã múké 'bá ụrụkọ ní 'oó rĩ, ícókí nĩjĩ áamá ku, ĩ ímụ nĩ áamá vúlé vúlé rú.

6

1 Túgẹrĩ Yésũ ri ẹ'yĩ'bá gí ri'bá ẹzị nga'bá ìvé ambugu rĩ pi ní rĩ pi, lã kôpi ẹ ĩnjĩkí ìvé ambugu rĩ pi ĩnjĩnĩ, ã ọwukí rí rụ Múngú vé rĩ ãní ku, ãzini ã ọwukí tã 'bá ní rií ímbá rĩ ku.

2 Lã 'bá ambugu Yésũ ri ẹ'yĩ'bá gí túgẹrĩ rĩ pi ní rií ẹzị ngaá kôpi ní rĩ pi ã ọwukí túgẹrĩ rĩ pi ku, ã'diātāsīyã kôpi ẹ'yĩkí Yésũ ri gí. Lã túgẹrĩ rĩ

pi ã ngakí êzî rî ùkpô sî, ã'diâtâsîyã 'bá kôpi ní ríí êzî ngaa kôpi ní 'dî'bée, kôpi ẽ'yîkî Yésũ ri gí, kôpi lèkî túgèrî rî pi lèlè. Lè mí ímbá kôpi, âzini mí ìcîcîkî kôpi ã 'dukí tâ mí ní ímbá 'dîri ngáá.

'Bá ãngũ ímbá'bá ùnjô sî rî pi vé tâ, âzini ã'bú vé tâ

³ 'Bá âzi ímbá dô tâ âzi túngú 'i ruúpi 'bávè Úpí Yésũ Kúrísitô vé rî be ku ni, âzini ímbá dô tâ 'i ruúpi Múngú vé rî be ku ni,

⁴ 'bá 'dîri ẽ drî ùkpó ùkpó, nî tâ âzi kuyé. Ìrivé yîkî tâ 'ozú rî céré ágátá vé ni, ìri ágátá gã tâ ì ní sîí búkũ Múngú vé rî agá rî sî, ìri adri ã'yã rú, ùmbá rú, ìri ãngũ u'da'da, ìrivé yîkî ríí ùsũú 'bá âzi drîgé rî, ìri sê éşî ni ri ùtîtî,

⁵ ìri tâ ùnjî íjî 'bá rî pi âsámvú gé, ìri sê kôpi adri ágátá rú. Kôpivé yîkî tâ 'ozú rî adri múké ku, kôpi kukí tâ áda rî ã 'ongará gí, kôpi ùsũkî adringará Múngú agá rî ì ã'bú íşú âní.

⁶ Adringará Múngú agá rî, ãndêma ni ãmbúgú aga rá, ngá mí ní íşú rî, mi adri âní âyîkô sî.

⁷ ã'diâtâsîyã sâ ì ní 'bâ tîzú vũ drîgé nôgó rî gé, tîkî 'bâ ngá ãkó, 'bá kãdô drãá, 'bá jîkî ngá âzi mužú ìndî ku.

⁸ Kúru 'bâ dô ãnyãngã be, âzini bõngó be, lè 'bâ adrikí âní âyîkô sî.

⁹ 'Bá éşî 'bã'bée céré lèzú ã'bú íşúzú rî pi, kôpi fi tâ ùnjî agá, kôpi ã'yî bãákú tâ ùnjî vé rî agá, kôpi tâ azakaza vé ni 'o, tâ ùnjî ri kôpi íşú, kôpi ìzãngã nya mužú ùdũ ãkó.

¹⁰ ã'diâtâsîyã 'bá rî lè dô mûfëngã ambamba, mûfëngã ri úlá ùnjîkãnyã vé ni. 'Bá

uruko'béé lēkí mūfēngā ambamba, sē kōpi kukí ìvé ẹ'yīngará ĩ drīgé sī gí, āzini sē ĩzāngā ñō kōpi ẽ ẹsị ambamba.

Lē mī tu pá tịtị mívé ẹ'yīngará agá

¹¹ 'Bo Tīmōtáyō, mī 'bá Múngú vé ni, lē mī ugo mī tā ũnjí sī ugo. Mí ũbī 'yéná tā pịrị, āzini tā múké rī áyu. Mí ũbī tā pịrị Múngú ní āyīkō sēepi rī, mí ẹ'yī Múngú ri, mī lē āngū lēlē, mí úmbé ẹsị ĩzāngā rī ā nyangará gá, āzini mī adri ẹsị be mādā.

¹² Lē mī 'dị ẹ'dị ẹ'yīngará vé rī muzú múké. Lókí mí ní tā Yēsū vé rī ẹ'yīzú mī tị sī 'bá tré pi ẹndrẹtị gé rī gé, Múngú sē mí ní ídri 'dání'dání rī gí, lē mī 'dụ tā ídri rī vé rī 'bāá tā āmbúgú rú.

¹³ Á 'yo mí ní, Múngú ídri sēepi ngá rī pi ní céré rī ẹndrẹtị gé, āzini Kúrísítō Yēsū 'í tị njeepi uletere Pónítīyō Pīlátō ẹndrẹtị gé rī ẹndrẹtị gé,

¹⁴ lē mī 'dụ tā Yēsū ní 'yoó 'dīri ngaá lẹtị múké sī, 'bá āzi ẽ ẹdị rí mī rú tā ũnjí sī ku, cīngbá cazú ú'dú 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ní ímvízú rī gé.

¹⁵ Múngú ri úmvúlésī ímụ Yēsū ri i'da sâ múké 'í ní lēé rī gé. Múngú ĩ ní íngúngū rī, ĩri Ūkpō 'Dịpa, ĩri 'Bāgú 'bāgú rī pi drīgé céré, ĩri Úpí úpí rī pi drīgé céré.

¹⁶ ĩri Múngú, ĩri adri muzú 'dání'dání, drā ku, ĩri adri vūrā dīpí imvesírílí rī gé, 'bá āzi ícó ĩri ndreeé ku. Lē ẽ ĩnjíkí ĩri, āzini ẽ ĩnjíkí ũkpō ĩrivé rī muzú 'dání'dání. Āmīnā.

¹⁷ Tīmōtáyō, 'í 'yo 'bá ā'bú be nyōkú drīgé nōgó rī pi ní, kōpi ā adrikí āfú sī ku, āzini kōpi ā 'bākí ẹsị ìvé mūfēngā ímụpi dejepi deđe 'dīri

dr̄igé ku, ngá múké rĩ, lē kōpi ã 'bākí ẹsị Múngú 'bá ní ngá sēepi 'bá ní ãyĩkō ịsúzú rĩ dr̄igé.

¹⁸ Í lū kōpi ní, lē kōpi ã áyúkí ìvé mǔfēngā tã múké 'ozú ãní. Lē kōpi ã 'okí tã rĩ mụzú ẹsị be múké, kōpi ã rikí ngá ãlěé sēé ì ãsámvú gé sǐ.

¹⁹ Kōpi 'okí dō 'dínì, kōpi rì ngá 'bā ku ì ní, sǔ ì ní í'dó jó ã ndụ ã'bāá rĩ tịnị, ìrì kōpi tē ú'dụ ímụpi dr̄idr̄i rĩ gé 'dǎlé, ìrì sē kōpi úmvúlésǐ ídri 'dání'dání áda rĩ ịsụ ãní rá.

²⁰ Tīmôtéyō, lē mǐ ùtē tã Múngú vé ì ní ẹziị mí ní 'dǐrì ẹsị be céré. Lē mǐ rì átángá Múngú ní ãyĩkō sēepi ku nì pi átá ku, ãzini 'bá mǐ ọwụ'bá 'yo'bá kǐnǐ ì nǐkí tã ambamba rĩ pi, ã fikí kōpivé tã agá ku.

²¹ 'Bá rĩ pi ã ụrukọ kukí ívé ẹ'yǐngára gí, ã'diātāsīyā kōpi ẹ'yǐkí 'bá 'yo'bá kǐnǐ ì nǐkí tã ambamba rĩ pi vé tã rá.

Múngú ã 'bā ẹsị múké ìmi ní.

Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị
Keliko: Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20